

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 15085/02
Ljuba ČEKIĆ i ostali
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 9. listopada 2003. u vijeću u sastavu:

g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,
g. P. LORENZEN,
g. G. BONELLO,
gđa F. TULKENS
gđa N. VAJIĆ,
gđa E. STEINER,
g. K. HAJIYEV, *suci*,
i g. E. FRIBERGH, *zamjenik tajnika Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 1. ožujka 2002.,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, gđa. Ljuba Čekić, gđa Kata Nenadić, gđa Ljubica Micin, gđa Miljka Kovačević i g. Janko Španović hrvatski su državljani rođeni 1935., 1942., 1924., 1948. odnosno 1928. i žive u Šašu, Kostajnici, Mađarima, Sisku odnosno Petrinji. Pred Sudom ih zastupaju g. Erih Fridrih i gđa Sandra Fridrih-Knez, odvjetnici iz Siska, Hrvatska.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima stranaka, može sažeti kako slijedi.

1. Postupak u odnosu na prvu podnositeljicu zahtjeva, gđu Ljubu Čekić

Podnositeljica zahtjeva i njezin muž živjeli su u Šašu. Muž je primao mirovinu do kolovoza 1991. godine, kad su isplate prestale. Šaš je smješten u dijelu Hrvatske koji je bio okupiran od ljeta 1991. godine do kolovoza 1995. godine.

U kolovozu 1995. godine podnositeljica zahtjeva i njezin muž napustili su Hrvatsku, zbog vojne operacije „Oluja“ i otišli živjeti u Srbiju.

Dana 26. siječnja 1996. godine muž je umro.

U travnju 1997. godine podnositeljica se zahtjeva vratila u Hrvatsku.

Čini se da je podnositeljica zahtjeva zatražila od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje* da joj odobri isplate u vezi s mirovinom njenog pokojnog muža. Pravo podnositeljice zahtjeva na obiteljsku mirovinu priznato je od 1. srpnja 1998. godine i podnositeljica zahtjeva nastavila je primati isplate svoje mirovine od tog datuma.

Tada je podnositeljica zahtjeva podnijela tužbu Općinskom sudu u Sisku tražeći isplate mirovine pokojnog supruga za razdoblje od kolovoza 1991. godine do siječnja 1996. godine.

Dana 20. ožujka 2000. godine sud je odbacio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Našao je da su podnositeljica zahtjeva i njezin muž živjeli na okupiranom dijelu Hrvatske i da je muž primao mirovinu od vlasti koje su kontrolirale taj teritorij. Prema Zakonu o mirovinskim odnosima jedna je osoba imala pravo primati samo jednu mirovinu, pa kako je muž podnositeljice zahtjeva primao mirovinu od vlasti okupiranog teritorija, to nije imao pravo na drugu mirovinu od hrvatskih vlasti.

Dana 19. svibnja 2000. godine podnositeljica zahtjeva žalila se protiv prvostupanjske presude.

Dana 19. listopada 2000. godine Županijski je sud u Sisku potvrdio prvostupanjsku presudu.

Postupak u odnosu na drugu podnositeljicu zahtjeva, gđu Katu Nenadić 2.

Podnositeljica je živjela u Hrvatskoj Kostajnici. Do kolovoza 1991. godine, kad su isplate prestale, primala je obiteljsku mirovinu. Hrvatska je Kostajnica smještena u dijelu Hrvatske koji je bio okupiran od ljeta 1991. godine do kolovoza 1995. godine.

U kolovozu 1995. godine podnositeljica je napustila Hrvatsku, zbog vojne operacije „Oluja“ i otišla živjeti u Srbiju.

Godine 1997. podnositeljica zahtjeva se vratila u Hrvatsku.

Čini se da je podnositeljica zahtjeva zatražila od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje da joj da njenu mirovinu. Pravo podnositeljice zahtjeva na obiteljsku mirovinu priznato je od 1. svibnja 1997. godine i podnositeljica zahtjeva nastavila je primati isplate svoje mirovine od tog datuma.

Podnositeljica zahtjeva je tada podnijela tužbu Općinskom sudu u Sisku tražeći isplate svoje mirovine za razdoblje od 1. rujna 1991. godine do 1. svibnja 1997. godine.

Sud je 20. travnja 2000. godine odbio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Našao je da je podnositeljica zahtjeva živjela na okupiranom dijelu Hrvatske i primala mirovinu od vlasti koje su kontrolirale taj teritorij. Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju jedna je osoba imala pravo primati samo jednu mirovinu, pa kako je podnositeljica zahtjeva primala mirovinu od vlasti okupiranog teritorija, to nije imala pravo na drugu mirovinu od hrvatskih vlasti.

Dana 19. svibnja 2000. godine podnositeljica zahtjeva žalila se protiv prvostupanjske presude.

Dana 26. listopada 2000. godine Županijski je sud u Sisku potvrdio prvostupanjsku presudu.

3. Postupak u odnosu na treću podnositeljicu zahtjeva, gđu Ljubicu Micin

Podnositeljica je živjela u Mađarima. Do lipnja 1991. godine, kad su isplate prestale, primala je mirovinu. Mađari su smješteni u dijelu Hrvatske koji je bio okupiran od ljeta 1991. godine do kolovoza 1995. godine.

U kolovozu 1995. godine podnositeljica je napustila Hrvatsku, zbog vojne operacije „Oluja“ i otišla živjeti u Srbiju.

U srpnju 1997. godine podnositeljica se zahtjeva vratila u Hrvatsku.

Čini se da je podnositeljica zahtjeva zatražila od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje da joj isplati mirovinu. Pravo podnositeljice zahtjeva na obiteljsku mirovinu priznato je od 1. svibnja 1997. godine i podnositeljica zahtjeva nastavila je primati isplate svoje mirovine od tog datuma.

Podnositeljica zahtjeva tada je podnijela tužbu Općinskom sudu u Sisku tražeći isplate svoje mirovine za razdoblje od 1. rujna 1991. godine do 1. svibnja 1997. godine.

Sud je 20. travnja 2000. godine odbio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Našao je da je, prema članku 87. stavku 2. Zakona o mirovinskom osiguranju bilo moguće tražiti primanja iz mirovinskog osiguranja samo za posljednjih dvanaest mjeseci. Kako je bilo utvrđeno da je podnositeljica primala mirovinu za posljednjih dvanaest mjeseci prije nego je podnijela zahtjeva Općinskom sudu, razdoblje za koje je podnositeljica zahtjeva tražila primanja iz mirovinskog osiguranja podlijegalo je zastari.

Dana 19. svibnja 2000. godine podnositeljica se zahtjeva žalila protiv prvostupanjske presude.

Dana 12. listopada 2000. godine Županijski je sud u Sisku potvrdio prvostupanjsku presudu.

2. Postupak u odnosu na četvrtu podnositeljicu zahtjeva, gđu Miljku Kovačević

Podnositeljica je živjela u Sisku. Mirovinu je primala do lipnja 1991. godine, kad su isplate prestale a podnositeljica zahtjeva napustila Hrvatsku i otišla živjeti u Bosnu i Hercegovinu do lipnja 1992. godine. Tada se vratila u Hrvatsku i nastanila u Petrinji, gradu smještenom u dijelu Hrvatske koji je bio okupiran od ljeta 1991. godine do kolovoza 1995. godine.

U kolovozu 1995. godine podnositeljica je napustila Hrvatsku, zbog vojne operacije „Oluja“ i otišla živjeti u Srbiju.

U lipnju 1998. godine podnositeljica se zahtjeva vratila u Hrvatsku.

Čini se da je podnositeljica zahtjeva podnijela zahtjev za isplatu mirovine. Pravo podnositeljice zahtjeva na obiteljsku mirovinu priznato je od 1. srpnja 1998. godine i podnositeljica zahtjeva je nastavila primati isplate svoje mirovine od tog datuma.

Podnositeljica je zahtjeva tada podnijela tužbu Općinskom sudu u Sisku tražeći isplate svoje mirovine za razdoblje od 1. srpnja 1991. godine do 1. srpnja 1998. godine.

Sud je 20. travnja 2000. godine odbio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Našao je da je, prema članku 87. stavku 2. Zakona o mirovinskim odnosima bilo moguće tražiti primanja iz mirovinskog osiguranja samo za posljednjih dvanaest mjeseci. Kako je bilo utvrđeno da je podnositeljica primila mirovinu za posljednjih dvanaest mjeseci prije nego je podnijela zahtjeva Općinskom sudu, razdoblje za koje je podnositeljica zahtjeva tražila primanja iz mirovinskog osiguranja podlijegalo je zastari.

Dana 19. svibnja 2000. godine podnositeljica se zahtjeva žalila protiv prvostupanjske odluke.

Dana 6. studenog 2000. godine Županijski je sud u Sisku potvrdio prvostupanjsku presudu.

5. *Postupak u odnosu na petog podnositelja zahtjeva, g. Janka Španovića*

Podnositelj zahtjeva žive u Petrinji. Mirovinu je primao do srpnja 1991. godine, kad su isplate prestale. Petrinja je smještena u dijelu Hrvatske koji je bio okupiran od ljeta 1991. godine do kolovoza 1995. godine.

U kolovozu 1995. godine podnositelj zahtjeva je napustio Hrvatsku zbog vojne operacije „Oluja“ i otišao živjeti u Srbiju.

Dana 1. lipnja 1997. godine podnositelj se zahtjeva vratio u Hrvatsku.

Čini se da je podnositelj zahtjeva podnio zahtjev za isplatu mirovine za razdoblje od rujna 1991. godine do srpnja 1997. godine Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Sisku. 29. ožujka 2000. godine to je tijelo donijelo odluku navodeći da je isplata mirovine podnositelja zahtjeva prekinuta 31. kolovoza 1991. godine zbog rata u Hrvatskoj. Budući da je podnositelj zahtjeva živio na okupiranom teritoriju, hrvatske vlasti nisu mogle potvrditi njegovu adresu. Isto je tako navedeno da je podnositelj zahtjeva primao

mirovinu od vlasti koje su kontrolirale taj teritorij. Pravo podnositelja zahtjeva da ponovno prima isplate svoje mirovine priznato je od 1. srpnja 1997. godine.

Podnositelj je zahtjeva tada podnio tužbu Općinskom sudu u Sisku tražeći isplate svoje mirovine za razdoblje od 1. rujna 1991. godine do 1. srpnja 1997. godine.

Sud je 13. travnja 2000. godine odbio zahtjev podnositelja zahtjeva. Primijetio je da je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Sisku odlučio da podnositelj zahtjeva nema pravo na mirovinu za dotično razdoblje i našao kako redovni građanski sud nije nadležan ukinuti takvu odluku koju donese upravno tijelo, nego samo odlučiti o zahtjevu podnositelja zahtjeva za isplatom. Međutim, taj zahtjev nije bio pravno osnovan, budući da nadležno tijelo nije priznalo pravo podnositelja zahtjeva da prima mirovinu u razdoblju od rujna 1991. godine do srpnja 1997. godine.

Dana 18. svibnja 2000. godine podnositelj zahtjeva žalio se protiv prvostupanjske odluke.

Dana 12. listopada 2000. godine Županijski je sud u Sisku potvrdio prvostupanjsku presudu

6. Ustavna tužba

28. prosinca 2000. godine svih pet podnositelja zahtjeva zajedno je podnijelo ustavnu tužbu. Podsjetili su kako su zatražili isplatu primanja iz mirovinskog osiguranja za dotična razdoblja tijekom kojih im nije bila plaćena nikakva mirovina i naveli kako im je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje odbio platiti, suprotno zakonu. Stoga je bilo povrijeđeno njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva.

Štoviše, naveli su da im je bilo povrijeđeno njihovo pravo na jednakost pred sudovima, jer su u drugim postupcima povodom sličnih zahtjeva drugi sudovi u Hrvatskoj prihvatili takve zahtjeve. Također, nikad nije točno utvrđen točan iznos primanja iz mirovinskog osiguranja koja su tražili.

Nadalje su tvrdili kako su niži sudovi pogrešno primijenili pravo jer su retroaktivno primijenili Zakon o mirovinskim odnosima, te da su pogrešno tumačili pravila koja uređuju zastaru.

Glede prva četiri podnositelja zahtjeva Ustavni je sud odbio tužbu 12. srpnja 2001. godine, a u odnosu na petog podnositelja zahtjeva tužba je odbijena 13. rujna 2001. godine.

Našao je kako je u osnovi ustavna tužba po svojoj prirodi bio lijek četvrtog stupnja budući da su podnositelji zahtjeva prigovorili da su niži sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogriješili u primjeni prava. Zaključio je da su se odluke nižih sudova temeljile na pravu i da su bile dobro obrazložene te da nisu bila povrijeđena prava podnositelja zahtjeva.

Glede prve podnositeljice zahtjeva, gđe Ljube Čekić, Ustavni je sud naveo slijedeće:

„Podnositeljica postupa s ustavnom tužbom kao s pravim lijekom, a od Ustavnog suda traži postupanje kao suda višeg stupnja u odnosu na sudove koji su proveli postupak te donijeli osporavane presude.

Prema ustavnom određenju nadležnosti Ustavnog suda (Članak 128. stavak 1. podstavak 4. Ustava), kao i prema odredbi stavka 1. članka 59. Ustavnog zakona, ustavna tužba je institut ustanovljen radi zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, a može se podnijeti ako podnositelj smatra da je pojedinačnom aktom (i postupkom koji mu je prethodio) povrijeđeno neko, od Ustavom utvrđenih, ljudskih prava i temeljnih sloboda (ustavno pravo).

Ustavnom tužbom podnositeljica od Ustavnog suda traži donošenje odluke kojom bi se ocijenilo i utvrdilo da su osporavanim presudama povrijeđene odredbe iz članka 14. stavka 2., članka 16. stavka 1., članka 19., članka 26., članka 32., članka 48., stavka 1. i iz članka 56. stavka 1. Ustava, a u svezi odredaba čl. 3., 5., 89. i 117. stavak 3. Ustava označujući ih kao svoja ustavna prava.

Konkretno, podnositeljica u ustavnoj tužbi ističe povrede načela iz članka 14. stavka 2., i članka 26. Ustava, označujući ih kao povrede ustavnih prava. Kao razlog iznosi svoju prosudbu da joj je oduzeta jednakost pred zakonom i pred sudom, kada sud nije od tuženika tražio potvrdu o visini iznosa neisplaćenih mirovina kroz utuženo razdoblje.

Međutim, u postupku u kojem je donesena prvostupanjska osporavana presuda sud je utvrdio da je pokojni suprug podnositeljice za utuženo vrijeme primao mirovinu od tzv. „parafonda“, čije je akte priznao temeljem odredbe članka 1. Zakona o konvalidaciji („Narodne novine“, broj 104/97), pa u smislu odredbe članka 134. stavka 1. ranije važećeg Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju („Narodne novine“, br. 26/83, 5/86, 42/87, 34/89, 57/89, 40/90, 9/91, 26/93, 96/93, 44/94 i 56/96), odnosno odredbe članka 89. Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj 102/98), osiguranik koji stekne pravo na dvije ili više mirovina može koristiti samo jednu mirovinu. Dakle, prvostupanjski je sud utvrdio da je pokojni suprug podnositeljice u utuženom razdoblju izabrao primati mirovinu temeljem akata koje je taj sud priznao prema odredbi članka 1. Zakona o konvalidaciji, pa je utvrdio da podnositeljica nije imala pravnu osnovu zahtijevati za isto razdoblje ponovnu isplatu mirovina i po drugoj osnovi.

Također, visinu tužbenog zahtjeva podnositeljica je sama postavila, pa kad je utvrđeno da za tu tražbinu nema pravne osnove, neprihvatanjem njezinog prijedloga da sud pribavi podatke o iznosu neisplaćenih mirovina, nisu joj povrijeđena ustavna prava na jednakost pred zakonom i pred sudovima.

Konačno, u drugostupanjskoj je presudi navedeno da je osnovan i tuženikov prigovor zastare u smislu odredbe članka 87. stavak 2. Zakona o mirovinskom osiguranju, prema kojoj dospjela primanja iz stavka 1. toga članka (mirovine i ostala novčana primanja), koja nisu isplaćena zbog okolnosti koje je izazvao korisnik primanja, kao što je nedostavljena obavijest o promjeni adrese, nedostavljena potvrda o životu ili neobnovljena punomoć i drugo, mogu biti naknadno isplaćena najviše za 12 mjeseci unatrag, računajući od dana podnošenja zahtjeva za isplatu. Tuženikom prigovor zastare ocijenjen je osnovanim, jer je sud utvrdio da je podnositeljica podnijela tužbu 19. srpnja 1999., a obiteljsku mirovinu prima od 1. srpnja 1998., tj. više od 12 mjeseci unatrag od podnesene tužbe.

Činjenice koje su bile relevantne u postupku donošenja osporavanih presuda, a na čemu podnositeljica temelji ustavnu tužbu, nisu relevantne za prosudbu je li povrijeđeno ustavno pravo. Izvođenje dokaza i utvrđivanje činjenica bilo je u ovlasti nadležnih sudova koji su proveli konkretne postupke.“

U odnosu na ostalo četvero podnositelja zahtjeva Ustavni je sud dao vrlo slično obrazloženje.

B. Mjerodavno domaće pravo

Mjerodavni dijelovi Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine br. 102/1998) u svom članku 87. stavku 2. propisuju da se primanja iz mirovinskog osiguranja koja nisu isplaćena zbog okolnosti koje je izazvao korisnik primanja mogu potraživati samo za posljednjih dvanaest mjeseci, a da za razdoblje prije toga nastupa zastara.

Članak 89. propisuje da osoba koja prema hrvatskom pravu stekne pravo na dvije ili više mirovina prema domaćem obveznom mirovinskom osiguranju može koristiti samo jednu od tih mirovina.

Članak 1. Zakona o konvalidaciji (Narodne novine 104/97) propisuje da se svi pojedinačni akti i odluke donijete ili izdane od strane raznih tijela ili pravnih osoba koje imaju javne ovlasti, donijeti ili izdani u predmetima sudbene i upravne naravi na područjima Republike Hrvatske koja su bila pod zaštitom ili upravom Ujedinjenih naroda, konvalidiraju ovim Zakonom, u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj i zakonima Republike Hrvatske.

PRIGOVORI

1. Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da su postupci pred domaćim sudovima povodom njihovih zahtjeva za isplatu njihovih mirovina bili nepošteni i da su premašili zahtjev razumnog roka.

2. Podnositelji zahtjeva nadalje prigovaraju na temelju članka 1. Protokola br. 1. zasebno i zajedno s člankom 14. Konvencije, da je im je povrijeđeno pravo vlasništva jer su bili lišeni dijelova svojih mirovina samo zato što su živjeli na okupiranim područjima Hrvatske ili izvan Hrvatske.

3. Također prigovaraju na temelju članka 13. Konvencije da nisu imali pravo uložiti reviziju Vrhovnom sudu o pravnim pitanjima.

4. Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 2. Protokola br. 4. da su izgubili svoje mirovine kao posljedica toga što su odabrali ostati na okupiranim područjima Hrvatske.

4. Konačno, prigovaraju na temelju članka 3. Protokola br. 4. da su bili izgnani iz Hrvatske i nakon toga spriječeni vratiti se kroz produljeno vremensko razdoblje.

PRAVO

Podnositelji zahtjeva su prvo prigovorili da su postupci povodom njihovih zahtjeva za isplatu primanja iz mirovinskog osiguranja premašili zahtjev razumnog roka. Također su prigovorili da su postupci bili nepošteni jer su domaći sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje u njihovim predmetima i pogrešno primijenili pravo. Pozvali su se na članak 6. stavak 1. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj“

Glede prigovora u odnosu na duljinu Sud primjećuje da su druga i treća podnositeljica zahtjeva pokrenule postupak negdje nakon 1. svibnja 1997. godine, peti podnositelj zahtjeva negdje nakon 1. srpnja 1997. godine, dok su prova i četvrta podnositeljica zahtjeva pokrenule

postupak negdje nakon 1. srpnja 1998. godine. Svih pet postupaka okončano je kad je Ustavni sud odbio ustavne tužbe. U odnosu na prve četiri podnositeljice zahtjeva, Ustavni je sud o toj stvari odlučio 12. srpnja 2001. godine a u odnosu na petog podnositelja zahtjeva 13. rujna 2001. godine. Slijede da je postupak u odnosu na prvu i četvrtu podnositeljicu zahtjeva trajao oko tri godine a da je postupak u odnosu na drugu i treću podnositeljicu zahtjeva i petog podnositelja zahtjeva trajao oko četiri godine i dva mjeseca.

Sud ponavlja da razumnost duljine postupka treba ocjenjivati u svjetlu okolnosti predmeta i imajući na umu kriterije utvrđene njegovom sudskom praksom, i to osobito složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti, kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva u sporu dovodi u pitanje (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

Sud smatra kako su predmeti povodom zahtjeva za isplatu njihovih mirovina uključivali određeni stupanj činjenične složenosti jer su zahtijevali, *inter alia*, da sudove utvrde jesu li podnositelji zahtjeva primali mirovinu od vlasti koje su kontrolirale okupirani teritorij Hrvatske.

Glede ponašanja podnositelja zahtjeva, Sud bilježi kako nema naznake da su oni doprinijeli duljini postupka.

Glede ponašanja domaćih vlasti, Sud bilježi kako iako su podnositelji zahtjeva dostavili podroban opis svih poduzetih radnji, iz spisa predmeta proizlazi da je raspravnim sudovima trebalo oko tri godine u odnosu na drugu i treću podnositeljicu zahtjeva i petog podnositelja zahtjeva i oko dvije godine u odnosu na prvu i četvrtu podnositeljicu zahtjeva da završe postupak. Žalbeni je sud u svih pet predmeta o žalbama odlučio u roku od oko pet mjeseci, a postupak pred Ustavnim sudom trajao je oko sedam mjeseci u odnosu na prve četiri podnositeljice zahtjeva i oko devet mjeseci u odnosu na petog podnositelja zahtjeva.

Sud bilježi da je postupak pred žalbenim sudom i pred Ustavnim sudom trajao samo nekoliko mjeseci, a to se ni u kom pogledu ne čini prekomjernim, a da je postupak pred raspravnim sudom trajao tri odnosno dvije godine, što Sud smatra opravdanim, osobito s obzirom na složenu činjeničnu narav postupka.

Glede ukupnog trajanja postupka, Sud bilježi kako su predmet ispitali sudovi tri stupnja unutar razdoblja od tri do četiri godine. Stoga, s obzirom na sve naprijed navedene okolnosti, Sud nalazi da se dotična vremenska razdoblja ne čine nerazumnim.

Glede prigovora o poštenom postupku, ukoliko se prigovor podnositelja zahtjeva može razumjeti kao da se tiče ocjene dokaza i rezultata postupka pred domaćim sudovima, Sud ponavlja kako je prema članku 19. Konvencije njegova dužnosti osigurati poštivanje obveza koje su preuzele države ugovornice Konvencije. Posebice, njegova dužnost nije baviti se činjeničnim ili pravnim pogreškama koje su navodne počinili nacionalni sudovi, osim i ukoliko su možebitno povrijedile prava i slobode zaštićene Konvencijom. Štoviše, članak 6. Konvencije jamči pravo na pošteno suđenje, ali ne predviđa nikakva pravila o dopuštenosti dokaza ili o načinu na koji bi te dokaze trebalo ocjenjivati, te su to stoga pitanja koja prvenstveno trebaju urediti domaće pravo i domaći sudovi (vidi presudu u predmetu *Schenk v. Austria* od 12. srpnja 1988. Serija A, br. 140, str. 29, stavci 45.-46. i u predmetu *Garcia Ruiz v. Spain*, br. 30544/96, *Reports of Judgments and Decisions* 1999-I, stavak 28.).

Sud nalazi da nema ničega što bi naznačilo da bi ocjena činjenica i dokaza od strane domaćih sudova iznesenih u predmetima podnositelja zahtjeva bila protivna članku 6. Konvencije. Podnositelji su zahtjeva u potpunosti mogli iznijeti svoje predmete i pobijati dokaze; svi bitni dokazi bili su izneseni, održana je glavna rasprava u prvom stupnju te su odluke suda obrazložene na zadovoljavajući način. Glede činjenica, kako su predočene, Sud nije našao niti jedan razlog za vjerovati da postupak nije bio u skladu sa zahtjevom poštenja iz članka 6. Konvencije.

Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očito neosnovan te ga treba odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

2. Podnositelji zahtjeva nadalje prigovaraju kako su odluke domaćih sudova kojima su odbijeni njihovi zahtjevi za isplatu primanja iz mirovinskog osiguranja povrijedile njihovo pravo na vlasništvo iz članak 1. Protokola br. 1. te da predstavljaju diskriminaciju protiv njih, suprotno članku 14. Konvencije. Ove odredbe glase kako slijedi:

Članak 1. Protokola br. 1

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

Članak 14.

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

Podnositelji zahtjeva su tvrdili da su odluke domaćih sudova predstavljale diskriminaciju protiv njih jer su se doneseni zaključci temeljili na činjenici da su živjeli na okupiranim teritorijima Hrvatske.

Sud ne nalazi potrebnim odrediti je li pravo na mirovinu u okviru mirovinskog osiguranja bivše Jugoslavije predstavljalo novčano pravo zaštićeno na temelju članka 1. Protokola br. 1. Međutim, Sud u svrhu ocjene ovog predmeta pretpostavlja da je pravo podnositelja zahtjeva na mirovinu novčano pravo. Sud stoga smatra kako se prigovor može ispitati na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, zajedno s člankom 14. Konvencije.

Sud bilježi kako su vlasti biše Jugoslavije priznale pravo podnositelja zahtjeva na mirovinu i, kako su nakon raspada te iste države, hrvatske vlasti nastavile isplaćivati njihova primanja iz mirovinskog osiguranja. Te su isplate, međutim, bile prekinute iz raznih razloga, kroz razdoblja koja su trajala od šest do sedam godina.

Sud bilježi kako su u odnosu na prvu i drugu podnositeljicu zahtjeva i u odnosu na petog podnositelja zahtjeva domaći sudovi utvrdili da su primali mirovinu od vlasti koje su kontrolirale okupirane teritorije Hrvatske na kojima su živjeli podnositelji zahtjeva. Svoje su odluke o odbijanju zahtjeva podnositelja zahtjeva za isplatu mirovine od strane hrvatskih vlasti temeljili na odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju kojima je propisano da jedna osoba ima pravo na samo jednu mirovinu. Kako je već naprijed navedeno pri ocjeni Suda u odnosu na navodnu povredu članka 6. stavka 1. Konvencije, postupak koji je doveo do takvih odluka bio je u potpunosti u skladu sa zahtjevom poštenog suđenja i ne izgleda da je bilo ikakve arbitrarnosti.

Sud nadalje podsjeća da iako se prava koja proizlaze iz plaćanja doprinosa u sustav socijalnog osiguranja, posebice pravo izvoditi naknade iz takvog sustava – na primjer u obliku mirovine – mogu tražiti na temelju članka 1. Protokola br. 1., ova odredba se ne može tumačiti kao da daje pojedincu pravo na mirovinu u konkretnom iznosu (odluka Komisije u predmetu *Muller v. Austria*, br. 5849/72 od 1. listopada 1975. , Decisions and Reports 3, str. 25, i u predmetu *Domalewski v. Poland*, (dec.), br. 34610/97, ECHR 1999-V, str. 582, 583).

Stoga Sud zaključuje kako tijekom vrlo teškog razdoblja, koje uključuje raspad bivše Jugoslavije i oružani sukob koji je uslijedio, podnositelji zahtjeva nisu u stvari bili lišenih svojih mirovina. Štoviše, nakon što je sukob prošao i podnositelji zahtjeva se vratili u Hrvatsku, nastavile su se isplate njihovih mirovina. U takvim okolnostima Sud ne nalazi da je došlo do bilo kakvog miješanja u njihova vlasnička prava, koje bi bilo suprotno članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Glede članka 14. Konvencije, Sud podsjeća kako, prema njegovoj utvrđenoj sudskoj praksi, članak 14. Konvencije nadopunjuje ostale materijalne odredbe Konvencije i Protokola. On nema samostalno značenje budući da ima učinak samo u odnosu na "uživanje prava i sloboda" zaštićenih tim odredbama. Iako primjena članka 14. ne pretpostavlja povredu ovih odredaba – i u toj je mjeri on samostalan – ne može biti mjesta njegovoj primjeni osim ako dotične činjenice potpadaju u domašaj jedne ili više njih (vidi presudu u predmetu *Gaygusuz v. Austria* od 16. rujna 1996., *Reports* 1996-IV., str. 1141., stavak 36).

Sud nadalje ističe da je razlika u postupanju diskriminirajuća ako "nema nikakvo objektivno i razumno opravdanje", to jest, ako ne teži "legitimnom cilju" ili ako ne postoji "razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastojalo ostvariti". Štoviše, u tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene opravdavaju li i do koje mjere razlike u inače sličnim situacijama drugačije postupanje (vidi naprijed citiranu presudu u predmetu *Gaygusuz*, stavak 42.).

Sud smatra da su podnositelji zahtjeva bili u položaju različitom od osoba koje nisu živjele na okupiranim teritorijima Hrvatske i nisu primali svoje mirovine od nekih drugih vlasti. Razlika između ove dvije skupine stoga nije diskriminirajuća, budući da postoji objektivno i razumno opravdanje za prekid isplate mirovinskih primanja osobama koje su primale mirovinu po nekoj drugoj osnovi. Stoga ova razlika u postupanju, po mišljenju Suda, ne ukazuje na to da bi bilo došlo do diskriminacije u smislu članka 14. Konvencije.

Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očito neosnovan i da ga treba odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

Glede treće i četvrte podnositeljice zahtjeva, Sud bilježi da su domaći sudovi odbili njihove zahtjeve jer je u odnosu na njih nastupila zastara za zahtjeve takve prirode koju je propisao Zakon o mirovinskom osiguranju. Drugim riječima, njihovi su zahtjevi bili podneseni izvan propisanog roka i domaći su sudovi tako bili spriječeni ispitati meritum njihovih predmeta.

Sud stoga nalazi kako treća i četvrta podnositeljica nisu poštovale postupovna pravila koja uređuju domaći postupak.

Slijedi da treba odbiti prigovor treće i četvrte podnositeljice zahtjeva na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije radi neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

3. Podnositelji zahtjeva su također prigovorili da ih je to što nisu mogli podnijeti reviziju Vrhovnom sudu u odnosu na pravna pitanja lišilo njihovog prava na djelotvoran pravni lijek, suprotno članku 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.

Sud podsjeća kako članak 13. jamči dostupnost pravnog lijeka na nacionalnoj razini kako bi se izvršio sadržaj prava i sloboda iz Konvencije u kojem su god obliku ona osigurana u domaćem pravnom poretku. Članak 13. dakle djeluje tako što zahtjeva osiguranje domaćeg pravnog sredstva koje bi se bavilo sadržajem „dokazivog prigovora“ na temelju Konvencije, te pružanje odgovarajuće zadovoljštine, iako se državama ugovornicama daje određeno diskreciono pravo glede načina na koji ispunjavaju obveze iz Konvencije na temelju ove odredbe (vidi npr. presudu u predmetu *Boyle and Rice v. the United Kingdom* od 27. travnja 1988. Serija A br. 131, str. 23-24, stavci 54.-55. i presudu u predmetu *Andersson v. Sweden* od 27. kolovoza 1997. godine, *Reports 1997-IV, str. 1417, 1418, st. 40.*). Štoviše, ova odredba ne traži da postoji nekoliko razina nadležnosti (odluka Komisije u predmetu *Z. i E. v. Austria*, br. 10153/82 od 13. listopada 1986., *Decisions and Reports 49, str. 67, 74*).

U ovom su predmetu podnositelji zahtjeva imali priliku podnijeti zahtjeve za isplatu općinskom sudu, pobijati prvostupanjske presude pred žalbenim sudom i prigovoriti navodnim povredama svojih ustavnih prava i sloboda pred Ustavnim sudom. Svi su iskoristili ove lijekove.

Slijedi da je ovaj prigovor očito neosnovan te ga treba odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

4. Podnositelji zahtjeva nadalje su prigovorili da su kao posljedica toga što su odabrali ostati u dijelovima Hrvatske koji su bili okupirani izgubili svoje mirovine, pozivajući se na članak 2. Protokola br. 4. koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svoga boravišta na tom području.

2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu.

3. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim ona koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira,

za održavanje javnog poretka, radi sprječavanja zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

4. Prava utvrđena u stavku 1. mogu također biti podvrgnuta, u određenim dijelovima područja, ograničenjima utvrđenima u skladu sa zakonom i koja su opravdana zaštitom javnog interesa u demokratskom društvu.“

5. Konačno su prigovorili da su bili izgnani iz Hrvatske i nakon toga spriječeni vratiti se kroz produljeno vremensko razdoblje, pozivajući se na članak 3. Protokola br. 4. koji glasi kako slijedi:

„1. Nitko ne smije biti protjeran, upotrebom bilo pojedinačnih ili kolektivnih mjera, s područja države čiji je državljanin.

2. Nitko ne smije biti lišen prava da uđe na područje države čiji je državljanin.“

Glede prigovora da su podnositelji zahtjeva bili izgnani iz Hrvatske, Sud bilježi, bez daljnjeg ispitivanja takvih navoda, da su svi podnositelji zahtjeva napustili Hrvatsku prije 5. studenog 1997. godine kad je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku.

Slijedi kako ovaj prigovor nije sukladan *ratione temporis* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. te ga treba odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4.

Glede prigovora da su podnositelji zahtjeva bili spriječeni ući u Hrvatsku, Sud bilježi kako su u stvari mogli ući u Hrvatsku i da svi sada žive u Hrvatskoj. Sud smatra kako je u takvim okolnostima ovaj prigovor nepotkrijepljen.

Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očito neosnovna i treba ga odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga sud jednoglasno

proglašava zahtjev nedopuštenim.

Erik FRIBERGH
Zamjenik Tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik